

Proč seděli ve škole?

Vzdělávací cíl: Žáci se na základě analýzy fotografie večerního kurzu ruštiny z roku 1949 zamýšlejí nad významem, jaký měly celospolečenské změny v poúnorovém Československu v každodenním životě lidí.

Klíčová slova: Československo 50. léta, vzdělání, propaganda, každodennost, příčiny a důsledky, otevíráme otázku

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ZKOUMÁNÍ FOTOGRAFIE (3 min.)

Prohlížení fotografie pomocí lupy.

2 ANALÝZA FOTOGRAFIE (3 min.)

Označování postav a prvků, popis situace zachycené na snímku.

Žáci mohou označit např. místo (školní třída), jednotlivé části vybavení (tabule, nástěnná tabule s písmeny ruské abecedy, vyzdobené obrazy Stalina a Gottwalda, kříž, portrét Stalina s letopočty 1879–1949 a oslavným nápisem, pokojové rostliny, klobouk na stole), postavy (učitel, „žáci“ v lavicích). Na základě letopočtu mohou snímek datovat. Letopočty pod Stalinovým portrétem upomínají na jeho 70. narozeniny, které se v ČSR i dalších státech východního bloku staly předmětem masových oslav (skutečným datem politikova narození byl nicméně rok 1878).

3 ANALÝZA DĚNÍ NA FOTOGRAFII (4 min.)

Žáci formulují hypotézy ohledně situace, kterou fotografie zachycuje. Využívají závěry z předchozího popisu. Odpovídají na otázku: ? Kdo jsou lidé na snímku a co dělají?

4 ČETBA POPISKU A DOPLNĚNÍ HYPOTÉZY (5 min.)

Fotografie s označenými postavami a prvky je doplněna o dobový popis, který osvětluje časové a místní souvislosti. Žáci doplňují do fotografie nové informace či upravují svůj původní popis.

Žáci by měli reflektovat změnu, kterou do všedně vyhlížející situace učitele a žáků vnáší zjištění, že v lavicích sedí dospělí lidé.

5 INTERPRETACE FOTOGRAFIE (10 min.)

Žáci na základě předchozí analýzy fotografie a doprovodného textu odpovídají na otázky: ? Proč dospělí seděli ve škole? ? Co byste se o situaci nebo fotografii chtěli ještě dozvědět?

Analýza fotografie může u žáků vyvolat doplňující otázky, které učitel může dále rozvíjet, popř. vztáhnout k sou-

časnému kontextu. ? Proč bylo v poúnorovém Československu výhodné ovládat ruský jazyk? ? Z jakých důvodů se učíme cizí jazyky dnes? Které jazyky se na školách vyučují nejčastěji a proč?

Žáci by si měli uvědomit zejména dobovou podmíněnost výuky ruského jazyka spojenou s geopolitickými změnami po roce 1945, resp. 1948 (ČSR jako součást sovětské sféry vlivu; Sovětský svaz jako světová velmoc, osvoboditel Československa a stát, s nímž poválečná ČSR přímo sousedila; dobový všeobecný důraz na rozvíjení pozitivních vztahů mezi oběma státy).

Učitel může pozornost žáků dalšími otázkami obrátit i k účelu samotné fotografie: ? Proč byl ve třídě přítomen fotograf? ? Proč byla fotografie pořízena?

Další možnosti zapojení do výkladu:

V návaznosti na sdělení dobového textu lze situaci na fotografii vztáhnout i k lokální či rodinné paměti. Žáci mohou pátrat ve vzpomínkách rodiny či místní kronice, zda podobné vzdělávací a jazykové kurzy probíhaly také v jejich obci, popř. jak byly vnímány.